

Дело C-273/24 [Naski]ⁱРезюме на преюдициалното запитване съгласно член 98, параграф 1 от
Процедурния правилник на Съда

Дата на представяне:

18 април 2024 г.

Запитваща юрисдикция:

Sąd Najwyższy (Полша)

Дата на акта за преюдициално запитване:

1 декември 2023 г.

Жалбоподател:

X.Y.

при участието на:

Prokuratora Generalnego, представлявана от Prokuraturę Krajową
Rzecznik Praw Obywatelskich,

Предмет на главното производство

Правен въпрос, представен за решаване на седемчленен съдебен състав на Sąd Najwyższy (Върховен съд, наричан по-нататък „Върховният съд“) от тричленен състав на този съд, който разглежда искане за отвод на заседаващите в Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych (Колегия за извънреден контрол и публични въпроси) съдии по дело I NO 47/18 по жалба на X.Y. срещу решение на Krajowa Rada Sądownictwa (Национален съдебен съвет, наричан по-нататък „НСС“) за прекратяване на производството по жалбата му срещу решението на председателя на Sąd Okręgowy w Krakowie (Окръжен съд Краков)

ⁱ Името на настоящото дело е измислено. То не съвпада с истинското име на никоя от страните в производството.

Предмет и правно основание на преюдициалното запитване

Гарантиране, че решението на Съда по преюдициалното запитване ще се вземе предвид от национален съд, който е независим и безпристрастен съд, предварително създаден със закон, по смисъла на правото на Съюза — член 2, член 6, параграфи 1 и 3 и член 19, параграф 1, втора алинея от Договора за Европейския съюз (ДЕС) и член 267 ДФЕС във връзка с член 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък „Хартата“)

Преюдициален въпрос

1) В ситуация, в която последната съдебна инстанция на държава членка (Sąd Najwyższy, Върховен съд), след като е получила от СЕС тълкуване на правото на Европейския съюз относно правните последици от нарушение на основните правила на правото на тази държава относно назначаването на съдиите във Върховния съд, а именно:

а) президентът на Република Полша връчва актовете за назначаване на съдии в Sąd Najwyższy (Върховен съд), въпреки че решението на Националния съдебен съвет, съдържащо предложението за назначаване на съдиите, вече е било обжалвано пред компетентния национален съд (Naczelny Sąd Administracyjny, Върховен административен съд), въпреки че Naczelny Sąd Administracyjny (Върховен административен съд) спира изпълнението на това решение по предвидения в националното право ред за това и въпреки че не е било приключило производството по обжалване, в което след това Naczelny Sąd Administracyjny (Върховен административен съд) с влязло в сила решение отменя като незаконосъобразно обжалваното решение на Националния съдебен съвет и така окончателно го отстранява от правния мир, а с това актът за назначаване на съдиите в Sąd Najwyższy (Върховен съд) остава без изискването от член 179 от Конституцията на Република Полша основание под формата на предложение на Националния съдебен съвет за назначаването им,

б) предварителното производство по кандидатурите е проведено в разрез с принципите за прозрачност и справедливост — от национален орган (Националният съдебен съвет), който предвид обстоятелствата във връзка с определянето на членовете му от съдийската квота и начина му на действие не отговаря на изискванията към конституционния орган, който следва да защитава независимостта на съдилищата и съдиите, тъй като е формиран по реда, предвиден в Ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Закон от 8 декември 2017 г. за изменение на Закона за Националния съдебен съвет и някои други закони) (Dz.U., 2018 г., позиция 3),

— следва да реши поставения пред нея правен въпрос, като приложи тълкуването на правото на Европейския съюз, възприето от СЕС, трябва ли разпоредбите на член 2, член 6, параграфи 1 и 3, член 19, параграф 1, втора

алинея [ДЕС] и член 267ДФЕС във връзка с член 47 от [Хартата] да се тълкуват в смисъл, че не допускат в състава на Върховния съд, решаващ правния въпрос, да участва някое от лицата, назначени за съдии във Върховния съд в нарушение на описаните в точка 1, буква а) или б) по-горе правила на националното право на държава членка, както и в смисъл, че не допускат промени в решаващия състав на съда на държавата членка, отправил преюдициалното запитване до СЕС, когато тези промени са настъпили след постановяване на решението на СЕС в отговор на запитването и не са обосновани с обективни причини (например смърт, пенсиониране на съдия, който е бил член на състава, отправил преюдициалното запитване),

— и, че не допускат извършването на каквито и да било действия по вземане на решение по въпрос, свързан с разрешаването на разглеждания правен въпрос, включително издаването на разпореждания относно по-специално състава на Върховния съд или датата на разглеждане на делото, от лице, назначено за председател на Върховния съд, ръководещ гражданската колегия, което е било назначено за съдия във Върховния съд в нарушение на правилата на националното право на държавата членка, описани в точка 1, букви а) и б) по-горе, или от всяко друго лице, назначено за съдия във Върховния съд в нарушение на правилата на националното право на държавата членка, описани в точка 1, букви а) и б) по-горе, поради което следва да се приеме, че тези разпореждания или действия по вземане на решения нямат правно действие,

— и в смисъл, че съдия от Върховния съд, при чието назначаване не са установени нарушения, описани в точка 1, буква а) или б) по-горе, има правото и задължението — за да избегне решаването на дело от съд, който не е независим и безпристрастен съд, предварително създаден със закон по смисъла на правото на Европейския съюз — да откаже да участва в колективен състав на Върховния съд, в който мнозинството от съдиите са лица, назначени за съдии във Върховния съд в нарушение на правилата на националното право на държавата членка, описани в точка 1, буква а) или б) по-горе, а при утвърдителен отговор на горния въпрос, в смисъл, че съдия във Върховния съд, назначен на тази длъжност без да са допуснати нарушенията, посочени в точка 1, буква а) или б), като съдия докладчик по делото, свързано с разглеждания правен въпрос, има правото — с цел да се гарантира ефективността правото на Европейския съюз и неговото тълкуване от СЕС — да определи състава на Върховния съд, който да се произнесе по този въпрос, без да се съобразява с разпоредбите на националното право, предоставящи на председателя на Върховния съд, ръководещ гражданската колегия, правомощието да определя съдебните състави по делата, разпределени в гражданската колегия на Върховния съд, както и в смисъл, че тези разпоредби не допускат лица, назначени за съдии във Върховния съд в нарушение на правилата на националното право на държавата членка, описани в точка 1, буква а) или б) по-горе, или всяко друго лице, назначено за съдия във Върховния съд в нарушение на

правилата на националното право на държавата членка, описани в точка 1, буква а) или б) по-горе, изпълняващо всякакви ръководни функции във Върховния съд (в това число председателите на този съд, включително първият председател на този съд или председателите на отделения в колегиите на Върховния съд) и функции в органите на Върховния съд (напр. член или заместник-член на колегия на Върховния съд или дисциплинарен обвинител към Върховния съд), които функции могат да се изпълняват само от надлежно назначени съдии във Върховния съд, да извършват каквито и да е действия от компетентността на съдиите от Върховния съд, изпълняващи горепосочените функции, поради възможното им фактическо или правно въздействие върху изпълнението на правораздавателните функции на Върховния съд?

Цитирани разпоредби от правото на Съюза

Член 2, член 6, параграфи 1 и 3 и член 19, параграф 1, втора алинея от ДЕС

Член 267 ДФЕС

Член 47 от Хартата

Цитирани разпоредби на националното право

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Конституция на Република Полша), член 179

Ustawa z 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Закон от 8 декември 2017 г. за Върховния съд), член 15, параграф 1, членове 21 и 22, член 26, параграф 2, член 76, параграф 1, член 83, параграф 1, член 87, параграф 1, член 88,

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z 14 lipca 2022 r. Regulamin Sądu Najwyższego (Указ на президента на Република Полша от 14 юли 2022 г. Правилник за дейността на Върховния съд), членове 3, 4, 16, член 80(7), член 84,

Ustawa z 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Закон от 17 ноември 1964 г. Граждански процесуален кодекс), член 51

Кратко представяне на фактите и производството

- 1 Състав от трима съдии от Гражданската колегия на Sąd Najwyższy (Върховен съд), произнасяйки се по дело III СО 121/18 по искане на съдия Х.У. за отвод на съдиите от Върховния съд, заседаващи в Колегията за извънреден контрол и публични дела, по дело I NO 47/18 по жалбата на Х.У. срещу решение на НСС от 21 септември 2018 г. за прекратяване на производството по жалбата му срещу решението на председателя на

Окръжния съд Краков от 27 август 2018 г., се сблъсква с постановеното по дело I NO 47/2018 решение на Върховния съд от 8 март 2019 г., с което жалбата на X.Y. срещу това решение е отхвърлена.

2. Посоченото решение от 8 март 2019 г. е постановено от едноличен състав на Върховния съд, а именно от съдия BD. Като е запознат с обстоятелствата, при които BD е назначен за съдия във Върховния съд — назначаване на длъжност по предложение на НСС в състава му, формиран по реда на Закона от 8 декември 2017 г. за изменение на Закона за Националния съдебен съвет и някои други закони, въпреки че посоченото решение на НСС вече е обжалвано пред Върховния административен съд и този съд е спрял изпълнението на решението, както и че към датата на връчване на акта за назначаване производството пред Върховния административен съд не е било приключило — както и възможните правни последици на посоченото решение от 8 март 2019 г. за допустимостта на по-нататъшното разглеждане на искането за отвод на съдиите по дело III SO 121/18, Върховният съд, разглеждащ това искане, има сериозни правни съмнения, на които дава израз, като ги формулира и представя за произнасяне на седемчленен съдебен състав на Върховния съд с определението си от 20 март 2019 г. (III SO 121/18), а именно правен въпрос, свеждащ се до това дали в правен смисъл е налице законно решение, постановено от едноличен състав от лице, назначено да заема длъжността съдия във Върховния съд при посочените по-горе обстоятелства, и до въпроса дали обстоятелството, че преди връчването на акта за назначаване на длъжност съдия във Върховния съд, Върховният административен съд е спрял изпълнението на решението на НСС, е от значение за решаването на този въпрос?
3. При разглеждането на така формулираните правни въпроси седемчленният съдебен състав по дело III CZP 25/19 на свой ред изразява съмнения относно тълкуването на правото на Съюза и с акт от 21 май 2019 г. отправя до Съда преюдициално запитване. Това дело е с номер C-487/19.
4. В определение от 2 юни 2022 г. седемчленен състав на Наказателната колегия на Върховния съд установява, че НСС, сформиран по реда, предвиден в разпоредбите на Закона от 8 декември 2017 г., не е орган, идентичен с конституционния орган, чийто състав и начин на назначаване са уредени в Конституцията на Република Полша, по-специално в член 187, параграф 1.
5. Освен това тълкуването, възприето от Върховния съд в решение от 23 януари 2020 г. на трите обединени колегии: гражданската и наказателната колегия и колегията по трудови и социалноосигурителни спорове, е потвърдено в решенията на Европейския съд по правата на човека (наричан по-нататък „ЕСПЧ“) от 22 юли 2021 г. по дело № 4344/18, *Reczkiewicz c/y* Полша, и от 8 ноември 2021 г. по дело № 49868/19, 57511/19, *Dolińska — Ficek и Ozimek c/y* Полша.

- 6 С решение от 6 октомври 2021 г., W.Ż. (Колегия за извънреден контрол и публични въпроси на Върховния съд — Назначаване) (C-487/19, EU:C:2021:798, наричано по-нататък „решение W.Ż.“), Съдът отговаря на поставения с акт от 21 май 2019 г. въпрос.
- 7 След постановяването на решение W.Ż. и изпращането от Съда на преписката по дело III CZP 25/19 на Върховния съд, съдия JK, назначен при спорните обстоятелства за първи председател на Върховния съд, без знанието и съгласието на съдия Karol Weitz, съдия докладчик по дело III CZP 25/19 и тогавашен председател на Трето отделение на Гражданската колегия на Върховния съд, в чиято компетентност е разпределено дело III CZP 25/19, взема преписката по дело III CZP 25/19 и използвайки присъщите на тази функция, административни правомощия възпрепятства достъпа на съдията докладчик до делото и отказва да му предаде го под претекст, че е необходимо да се подаде молба до президента на Република Полша за назначаване на извънредно длъжностно лице за разглеждане на възможността да се образува дисциплинарно производство срещу съдия BD, и под претекст, че възлага на Службата за проучвания и анализи на Върховния съд да представи становище относно обхвата и последиците от решение W.Ż. При предприемането на посочените действия JK все още не е бил член на съдебния състав на Върховния съд по дело III CZP 25/19.
- 8 В периода между постановяването на акта от 21 май 2019 г. и постановяването на решение W.Ż. няколко съдии от седемчленния състав, постановил горепосочения акт, се пенсионирали, поради което се налага допълване на състава по дело III CZP 25/19. Съдията-докладчик е поискал такова допълване от председателя на Върховния съд, ръководещ гражданската колегия на този съд с определение от 30 декември 2021 г., като същевременно е насрочил заседание по дело III CZP 25/19 на 31 януари 2022 г. От началото на 2022 г. дело III CZP 25/19 получава нов номер и е под номер III CZP 1/22. В нарушение на принципа на приемственост на състава и становището на Службата за проучвания и анализи на Върховния съд от 25 януари 2022 г., съдия MB, като председател на Върховния съд, ръководещ гражданската колегия на този съд с разпореждане от 26 януари 2022 г. определя нов съдебен състав по дело III CZP 1/22 в състав от съдии: JK като председател, KS, K. Weitz, като докладчик, PW, WZ и CV или RX. Всъщност става въпрос за промяна в съдебния състав, извършена без никакви обективни причини и в противоречие с досегашната практика на гражданската колегия на Върховния съд, съгласно която в случай че разширеният състав на този съд е непълен (например поради пенсиониране на един от настоящите членове на съдебния състав), съставът се допълва чрез определянето на нов съдия в него, а не се подменя изцяло. Вследствие на разпореждане от 26 януари 2022 г. съдията от TN, изпълняващ дотогава функциите на председател на състава, е изключен от състава без каквото и да е материалноправно основание. Промяната в състава по дело III CZP 1/22 е довела до включването в този състав на съдии от Върховния съд, които са назначени за съдии в този съд при абсолютно същите обстоятелства, при

които в този съд е назначен и съдия BD. Посочените съдии съставляват мнозинството от новоопределения съдебен състав (този резултат е постигнат след изключването от състава на съдия TN). Така — предвид обстоятелствата по самото дело, в което предмет на преценка са основно обстоятелствата по назначаването на BD за съдия във Върховния съд, които са идентични с обстоятелствата по назначаването за съдии в този съд и на JK, KS, CV и RX, т.е. всички нови членове на съдебния състав, съставляващи неговото мнозинство — както и обстоятелствата и последиците от извършването на горепосочената промяна в състава, тази промяна може да се разглежда като действие, насочено към постигането на предварително определен резултат под формата на конкретно разрешение на правния въпрос. Това впечатление се задълбочава от факта, че тази промяна е извършена от съдия MB, като председател на Върховния съд, ръководещ гражданската колегия на този съд, назначен за съдия от Върховния съд при точно същите обстоятелства като съдия BD. Освен това с разпореждане от 21 ноември 2023 г. съдия WZ, който е член на седемчленния състав по това дело от началото на разглеждането му, е изключен от състава, разглеждащ дело III CZP 1/22, под претекст че отсъства дългосрочно поради болест. На негово място в състава е включен съдия TN като заместващ съдия. Тази промяна също не е била обоснована по същество, тъй като съдия WZ, след едномесечен период на уважително отсъствие, се връща към съдийските си задължения в началото на 2024 г. Следователно връщането на съдия TN в състава не служи за отстраняване на нарушението, произтичащо от разпореждането от 26 януари 2022 г., с което е изключен от този състав.

- 9 Независимо от резервите по отношение на законосъобразността на промените в състава на съдебния състав по дело III CZP 1/22, следва да се обърне внимание на самото основание за отвод по силата на закона, посочено в член 48, параграф 1, точка 1 от Гражданския процесуален кодекс, съгласно което съдията се отвежда по силата на закона от дела, по които е страна или по които между него и една от страните съществува правоотношение, в резултат на което изходът от делото засяга негови права или задължения.
- 10 Посочената разпоредба установява две абсолютни основания за отвод на съдията, първото от които обхваща хипотезата, при която съдията е страна по делото, по което трябва да се произнесе (*nemo iudex in causa sua*). Това се отнася не само за хипотезата, в която съдията формално е страна по делото, но и когато съдията ще бъде или би могъл да бъде засегнат от последиците на съдебното решение (напр. силата на пресъдено нещо). От тази гледна точка трябва да се има предвид, че съгласно член 87, параграф 1 от Закона за Върховния съд седемчленен съдебен състав може да реши дали да предостави на решението силата на правен принцип, като отклонението от такъв принцип изисква решение на пленума на компетентната колегия. Това означава, че последиците от евентуално решение на седемчленен съдебен състав, което представлява правен принцип, се разпростират върху всички съдии от гражданската колегия, т.е. и върху посочените съдии, които са

новоначинени в състава, и че действието на тези последици съвпада с това на окончателния характер на решението. С други думи, като са участвали в приемането на въпросното решение, посочените съдии са определили със задължителен характер за себе си и за другите съдии от гражданската колегия и от Върховния съд правните последици от пороците, възникнали в процеса на тяхното назначаване. Това обстоятелство е още по-видимо, като се вземе предвид фактът, че по дело III CZP 1/22 предмет на преценка са обстоятелствата по назначаване на BD на длъжността съдия. Както беше посочено, тези обстоятелства са идентични с обстоятелствата, при които във Върховния съд са назначени съдиите JK, RX, KS и CV.

- 11 В практиката на Върховния съд е утвърдено становището, че искане за отвод от съдебния състав на лице, назначено за съдия от президента на Република Полша по предложение на НСС в състава му, формиран по реда на Закона от 8 декември 2017 г., не може да бъде разгледано от съд, в чийто състав има такъв съдия, тъй като в противен случай би възникнала хипотеза, обхваната от забраната *nemo iudex in causa sua*, както и че жалба, съдържаща твърдения за разглежданите пороци в процедурата по назначаване на съдия, не може да бъде разгледана от съд, в чийто състав има лице, назначено при същата процедура (вж. решение на седемчленен съдебен състав на Наказателната колегия на Върховния съд от 2 юни 2022 г. по дело I KZP 2/22 и цитираната в него съдебна практика).
- 12 В настоящия случай участието на съдиите JK, RX, KS и CV при вземането на решението — освен че те следва да се отведат по силата на самия закон — е възпрепятствано от друго обстоятелство. По-горе беше посочено, че основният правен въпрос, представен на седемчленния състав по дело III CO 121/18, са съмненията относно наличието на решение на Върховния съд от 8 март 2019 г., произтичащи от обстоятелствата по назначаването на съдията от Върховния съд BD, който е постановил решението като едноличен съдия. Тъй като обстоятелствата по назначаването на съдиите JK, RX, KS и CV са идентични и те съставляват мнозинството от съдебния състав по настоящото дело, едно решение на Върховния съд, евентуално взето с тяхно участие, би страдало от абсолютно същия порок като този, който се твърди за решението от 8 март 2019 г. По естеството си такава решение не би могло да представлява ефективно разрешение на представения правен въпрос, тъй като само по себе си би породило идентичен правен въпрос.
- 13 Въпреки представените обстоятелства, обосноваващи отвода им, JK, RX, KS и CV все още не са уведомили Върховния съд за основанията за отвеждането им. Освен това CV не е уведомил Върховния съд, че се намира в личен правен спор със страна в производството по настоящото дело, X.Y., който е предявил иск пред Върховния съд за установяване, че CV не е съдия в този съд.
- 14 Исканията за отвод на съдиите JK, RX и KS са подадени през януари 2022 г. от представителя на X.Y. Разглеждането на тези искания обаче всъщност е

блокирано за период от над една година от ЖК и МВ. До момента на постановяване на настоящия акт горепосочените искания за отвод не са разгледани.

- 15 С оглед на всички обстоятелства по настоящото дело е необходимо да се разгледа още един въпрос. Разпореждането от 26 януари 2022 г., с което се определя съдебният състав по дело III CZP 1/22, е постановено в едноличен състав от съдия МВ, в качеството на председател на Върховния съд, ръководещ гражданската колегия. Поради факта, че съдия МВ е назначен за съдия във Върховния съд при точно същите обстоятелства като съдия ВД, обстоятелствата, обуславящите отвода по силата на самия закон в този случай на съдиите ЖК, RX, KS и CV се прилагат също така изцяло към съдия МВ. По същия начин съмненията относно съществуването на решението от 8 март 2019 г., които са предмет на правния въпрос по дело III CZP 1/22, също са пряко свързани с въпроса за съществуването на разпореждането от 26 януари 2022 г.
- 16 Евентуалното установяване, че в правен смисъл не съществува разпореждането от 26 януари 2022 г, е ирелевантно за статута на съдия Karol Weitz като съдия докладчик и член на решаващия състав по делото III CZP 1/22. С приемането на горното, съдия Karol Weitz остава съдия докладчик и член на решаващия състав съгласно разпореждане от 2019 г., с което тогавашният председател на Върховния съд, ръководещ гражданската колегия на този съд, определя първия състав по дело III CZP 25/19. Това разпореждане не е изгубило валидност. Тя не е била засегната от разпореждането от 26 януари 2022 г. Това важи в още по-голяма степен, ако се приеме, че в правен смисъл не съществува разпореждането от 26 януари 2022 г.
- 17 В съответствие с Процедурния правилник на Върховния съд правомощието за насрочване на съдебни заседания по отделни дела по принцип е предоставено на съдията докладчик (§ 84, параграфи 1 и 2 от Процедурния правилник на Върховния съд). Първоначално съдията докладчик имаше право да насрочва заседания. След като съдиите докладчици започнаха да отказват да насрочват заседания по дела, по които са определени т.нар. смесени състави, т.е. с участието на съдии от Върховния съд, назначени по искане на НСС в състава му, формиран по реда на Закона от 8 декември 2017 г., т.е. състави, които с оглед на съдебната практика на ЕСПЧ и Върховния съд не отговарят на стандарта на ЕС и ЕКПЧ за независим и безпристрастен съд, предварително създаден със закон (вж. *inter alia* решенията на ЕСПЧ от 22 юли 2021 г., № 43447/19, *Reczkowicz* с/у Полша, по-специално т. 227-284, от 8 ноември 2021 г., № 49868/19 и 57511/19, *Dolińska-Ficek* и *Ozimek* с/у Полша, по-специално т. 290—320, 340—350, 353—357, 368 и от 3 февруари 2022 г., № 1469/20, *Advance Pharma Sp. z o.o.* с/у Полша, по-специално т. 313—321, 336—346, 349—351, 352—353, 364 и решения на Съда: от 26 март 2020 г., C-542/18 RX-II и C-543/18 RX-II, *Erik Simpson*/Съвет на Европейския съюз и НГ/Европейска комисия, т. 72 и сл.,

от 6 октомври 2021 г., C-487/19, W.Ż., т. 123 и сл., и от 29 март 2022 г., C-132/20, BN, DM, EN/Getin Noble Bank S.A., т. 116 и сл.), Президентът на Република Полша измени Процедурния правилник на Върховния съд по такъв начин, че сега заседанието по дело, ако не е насрочено от съдията докладчик, може да бъде насрочено против неговата воля от председателя на Върховния съд, ръководещ съответната колегия, или от председателя на отделението, в чиято компетентност попада делото (член 84, параграф 3 от Процедурния правилник на Върховния съд). По дело III CZP 1/22 съдията-докладчик Karol Weitz, оспорвайки законосъобразността и начина на формиране на състава с разпореждането от 26 януари 2022 г., никога не е насрочвал заседание в определения с това разпореждане състав, въпреки включването на заседанията по това дело в графиците за заседания на гражданската колегия от председателя на Върховния съд, ръководещ тази колегия. В няколко случая по тези дела са насрочени заседания, използвайки правомощието, посочено по-горе, от настоящия председател на Трето отделение на гражданската колегия, съдия GC, назначен за съдия във Върховния съд при същите обстоятелства като BD, или съдия MB, действащ като председател на Върховния съд, ръководещ гражданската колегия. Така насрочените заседания са отложени поради уважително отсъствие на съдията-докладчик или друг член на съдебния състав. Тяхното насрочване всеки път в рамките на горепосочената процедура по заместване е било опит да се принуди по административен път съдията докладчик да се произнесе в смесения състав, определен с разпореждането от 26 януари 2022 г.

Кратко изложение на мотивите за запитването

- 18 Отговорът на Съда на преюдициалния въпрос ще бъде предпоставка да се установи дали съдебният състав по дело III CZP 1/22, е правилно и надлежно определен, както и как и от кого трябва и може да бъде определен. Ако Съдът прецени, че съдиите JK, RX, KS и CV не могат да бъдат членове на съдебния състав по дело III CZP 1/22 и че съдия MB или друг съдия от Върховния съд, назначен на тази длъжност при описаните в преюдициалния въпрос обстоятелства, не може да извършва никакви действия по вземане на решения по дело III CZP 1/22, включително относно съдебния състав или графика на съдебните заседания, и следователно разпорежданията, постановени по това дело от тези съдии, не пораждаат правни последици, както и че съдията-докладчик по дело III CZP 1/2, чието назначаване за съдия във Върховния съд не е засегнато от горепосочените пороци, може да се вземе решение за определянето на състава по дело III CZP 1/22, без да се засягат разпоредбите на националното право, предоставящи компетентност в това отношение на председателя на Върховния съд, ръководещ гражданската колегия, този съдия ще определи съдебния състав по делото и ще насрочи дата за разглеждане на делото, което ще създаде условия Върховният съд да приеме решение, с което се разрешава спорният по делото правен въпрос, като се прилага тълкуването на правото на Съюза, прието от Съда в решение

W.Ż. Следователно това ще доведе до приключване на производството по дело III CZP 1/22 и основното дело III SO 121/18.

- 19 Европейският съюз е правен съюз, в който задачата за гарантиране на съдебния контрол в неговия правен ред е поверена не само на Съда, но и на съдилищата на държавите членки. Тези държави установяват правните средства, необходими за осигуряването на ефективна съдебна защита на правните субекти в областите, обхванати от правото на Съюза. Съгласно практиката на Съда принципът на ефективна съдебна защита на правата, които правните субекти черпят от правото на Съюза, закрепен в член 19, параграф 1, втора алинея ДЕС и произтичащ от общите конституционни традиции на държавите членки, е общ принцип на правото на Съюза. Самото наличие на ефективен съдебен контрол, чието предназначение е да гарантира спазването на правото на Съюза, е неделимо свързано с правовата държава. Всяка държава членка трябва да гарантира, че органите, които — като „юрисдикции“ по смисъла на правото на Съюза — са част от системата ѝ от способности за защита в областите, обхванати от това право, изпълняват изискванията на ефективната съдебна защита (решения от 27 февруари 2018 г., *Associação Sindical dos Juizes Portugueses*, C-64/16, EU:C:2018:117, т. 33—37; от 25 юли 2018 г., *Minister for Justice and Equality* (Недостатъци на съдебна система), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, т. 49—52 и цитираната съдебна практика).
- 20 При преценката дали даден орган отговаря на изискванията, за да бъде считан за „юрисдикция“ по смисъла на член 19, параграф 1, втора алинея ДЕС, трябва да се вземат предвид по-специално критерии като правното основание на действията на органа и независимостта на този орган и на лицата, които участват в него като съдии (решения от 27 февруари 2018 г., *Associação Sindical dos Juizes Portugueses*, C-64/16, EU:C:2018:117, т. 38, 42—43; от 25 юли 2018 г., *Minister for Justice and Equality* (Недостатъци на съдебна система), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, т. 53). Това напълно съвпада с изискванията, които се поставят пред понятието „съд“ в член 47, втора алинея от Хартата в контекста на правото на ефективни правни средства за защита и на достъп до безпристрастен съд (решения от 27 февруари 2018 г., *Associação Sindical dos Juizes Portugueses*, C-64/16, EU:C:2018:117, т. 41, от 25 юли 2018 г., *Minister for Justice and Equality* (Недостатъци на съдебна система), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, т. 53) (решение C-64/16, *Associação Sindical dos Juizes Portugueses/Tribunal de Contas*, т. 41, решение C-216/18 PPU, LM, т. 53, решение от 23 януари 2018 г., *FV/Rada*, T-639/16 P, EU:T:2018:22, т. 67). Горепосоченото съответства и на установения от закона стандарт за независим и безпристрастен съд, установен в член 6, параграф 1 от Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи (наричана по-нататък „ЕКПЧ“) (вж. в тази връзка член 52, параграфи 3 и 7 от Хартата и член 6, параграф 3 от ДЕС).

- 21 Връзката на дело III CZP 1/22 с правото на Съюза е ясна. На първо място, по това дело седемчленен съдебен състав от Върховния съд трябва да разреши правен въпрос, като приложи тълкуването на правото на Съюза, прието от Съда в решение W.Ż. и по този начин да приложи това решение. Следователно е необходимо да се провери дали съставът на Върховния съд, посочен в разпореждането от 26 януари 2022 г., е правилно и надлежно определен и дали следователно може да изпълни решение W.Ż. Второ, обстоятелствата по дело III CZP 1/22 показват как изпълнението на правораздавателни действия от гражданската колегия на Върховния съд и самия Върховен съд е нарушено в хипотеза, в която правораздавателни или управленски функции се изпълняват от съдии от Върховния съд, назначени на тази длъжност при опорочена процедура, но трябва да се помни, че дейността на Върховния съд и неговата гражданска колегия много често включва случаи, в които възникват въпроси, свързани с тълкуването и прилагането на правото на ЕС, което налага да се определи дали подобно функциониране на Върховния съд и неговата гражданска колегия е в съответствие със стандартите на ЕС и ЕКПЧ.
- 22 Упражняването на правораздавателни функции от Върховния съд фактически и правно е обусловено от упражняването на правомощията на съдиите от този съд, които изпълняват различни ръководни функции във Върховния съд или са членове на органите на този съд, което може да повлияе значително на независимостта на съдиите от Върховния съд. Така например председателят на Върховния съд, ръководещ съответната колегия, има правомощието да определя съдебните състави по отделни дела и в определени случаи да насрочва заседания по тези дела вместо съдията докладчик. Това са мерки, които се използват, за да се принудят съдиите от Върховния съд, чието назначаване за съдия във Върховния съд не е засегнато от посочените пороци, да се произнасят в състави, в които участват съдии, назначени за съдия във Върховния съд при опорочена процедура. Освен това председателят на Върховния съд, ръководещ съответната колегия, в качеството си на ръководител на целия административен и съдебен персонал от тази колегия, може да влияе и влияе върху желанието или възможността тези служители да изпълняват указанията и заповедите на отделните съдии. При обстоятелствата по настоящото дело трябва да се вземе предвид и фактът, че първият председател на Върховния съд разполага с широки административни и организационни правомощия. По-специално той ръководи работата на Върховния съд и е ръководител на целия съдебен и административен персонал на Върховния съд, така че има решаващо влияние върху движението на документите във Върховния съд и достъпа на съдиите от този съд до съдебните документи. Първият председател на Върховния съд съгласно Процедурния правилник на Върховния съд е председател на всеки колективен състав на Върховния съд, в който участва, и съгласно Закона за Върховния съд може да поиска от дисциплинарния омбудсман на Върховния съд да образува дисциплинарно производство срещу всеки съдия от този съд. Това означава, че влиянието на първия председател на Върховния съд

върху упражняването на правораздавателните функции от отделните съдии от този съд може да бъде и в действителност е значително, както показват обстоятелствата по настоящото дело. Освен това следва да се отбележи, че основни задачи в текущото функциониране на Върховния съд се изпълняват от неговия колегиум, тъй като той има широки правомощия за изразяване на мнение и вземане на решения (например правомощието да избира дисциплинарен омбудсман на Върховния съд и да иска да се образува дисциплинарно производство срещу съдии от Върховния съд). Понастоящем колегиумът до голяма степен се състои от съдии от Върховния съд, които са назначени за съдии в този съд при опорочена процедура, и освен това на 12 януари 2024 г. в гражданската колегия на Върховния съд ще се проведе избор на нови членове на колегиума, който вероятно ще бъде доминиран от посочените съдии.

- 23 В практиката на ЕСПЧ и на Върховния съд вече е установено, че разглеждането на дело от състав на Върховния съд с участието на съдии, назначени във Върховния съд по искане на НСС в състава му, формиран по реда на Закона от 8 декември 2017 г., нарушава правото на страната на разглеждане на делото от независим и безпристрастен съд, предварително създаден със закон по смисъла на член 6, параграф 1 от ЕКПЧ (вж. по-специално решения на ЕСПЧ от 22 юли 2021 г., № 43447/19, *Reczkowicz* с/у Полша, по-специално т. 227—284, от 8 ноември 2021 г., № 49868/19 и № 57511/19, *Dolińska-Ficek* и *Ozimek* с/у Полша, по-специално т. 290—320, 340—350, 353—357, 368, от 3 февруари 2022 г., № 1469/20, *Advance Pharma Sp. z o.o.* с/у Полша, и решението на трите обединени колегии на Върховния съд: гражданската и наказателната колегия и колегията по трудови и социалноосигурителни спорове от 23 януари 2020 г. по дело *BSA 1-4110-1/20*). Това означава, че всеки състав на Върховния съд със съдии, назначени в този съд при опорочена процедура, не отговаря на стандарта за независим и безпристрастен съд, предварително създаден със закон по смисъла на ЕКПЧ и правото на Съюза.
- 24 Парадоксално е, че нито един състав на съдиите от Върховния съд, назначени за съдии във Върховния съд при опорочена процедура, не отговаря на цитирания стандарт, а в същото време съдиите, назначени при такава процедура, понастоящем заемат почти всички най-важни ръководни длъжности във Върховния съд, и са част от колегиума на Върховния съд, като по този начин запазват значително влияние върху упражняването на правораздавателните функции на Върховния съд. Според Върховния съд това парадоксално, почти патологично състояние на нещата е в ясно и явно противоречие с член 2, член 6, параграфи 1 и 3 и член 19, параграф 1, втора алинея ДЕС, както и с член 267 ДФЕС.
- 25 По тези съображения и като взема предвид принципа на ефективност на правото на Съюза, Върховният съд постановява посоченото в диспозитива.